

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תש"ע

בסי"ד

פרקי ההלל

1. רבי יהודה אומר: יהושע וישראל אמרוהו בשעה שעמדו עליהן מלכי כנען הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'. רבי אלעזר המודעי אומר: דבורה וברק אמרוהו בשעה שעמד עליהם סיסרא הם אמרו לא לנו ורוח הקודש משיבה ואומרת להם למעני למעני אעשה. רבי אלעזר בן עזריה אומר: חזקיה וסייעתו אמרוהו בשעה שעמד עליהם סנחריב הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'. רבי עקיבא אומר: חנניה מישראל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהם נבוכדנצר הרשע הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'. רבי יוסי הגלילי אומר: מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'. וחכמים אומרים: נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם לישראל ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן (פסחים ק"ז ע"א)

2. וכי מאחר דאיכא הלל הגדול אנו מאי טעמא אמרינן האי משום שיש בו חמשה דברים הללו יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה ותחיית המתים וחבלו של משיח יציאת מצרים דכתיב בצאת ישראל ממצרים וקריעת ים סוף דכתיב הים ראה וינס מתן תורה דכתיב ההרים רקדו כאילים תחיית המתים דכתיב אתהלך לפני ה' חבלו של משיח דכתיב לא לנו ה' לא לנו ואמר רבי יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו שעבוד מלכות איכא דאמרי אמר רבי יוחנן לא לנו ה' לא לנו זו מלחמת גוג ומוגוג רב נחמן בר יצחק אמר מפני שיש בו מילוט נפשות של צדיקים מגיהנם שנאמר אנה ה' מלטה נפשי חזקיה אמר מפני שיש בו ירידתן של צדיקים לכבשן האש ועלייתן ממנו ירידתן... (פסחים ק"ח ע"א)

3. מבנה חלק א':

פתיחה: הללויה הללו עבדי ד' הללו את שם ד' (ב) יהי שם ד' מברך מעתה ועד עולם:

1. הקב"ה משגיח על הארץ - על האדם הפרטי

2. גאולת ישראל - כל הטבע נרתם להשגחתו

3. בקשת טובה לעם ישראל בשביל שנוכל להללו

4. בקשת טובה לאדם הפרטי בשביל שיהללו כנגד כל העם.

סיומת: הללו את ד' כל גוים שפחוהו כל האמים: (ב) כי גבר עלינו חסדו ואמת ד' לעולם הללויה.

4. מי פד' אלהינו המגביהי לשבת המשפילי לראות

בשמים ובארץ:

5. ויש כת אחרת טועין אחר ע"א מצד אחר יותר עמוק וזה כי הם סוברים כדברי קצת הפילוסופים האומרים עזב ה' את הארץ ועם היותם מאמינים מציאות השם ואחדותו ושאינו גוף ולא כת בגוף יאמינו שאין לשם השגחה בעולם השפל כלל ויחשבו זה רוממות בחק השם שלא ישגיח במין האדם להיות האדם פחות נבזה ומאוס בעיניו ויחשבו זה מעלה אל ה' ורוממות בחוקו שלא ישגיח בדבר הפחות כי יאמרו שהסכלות בדברים הגרועים טוב מהשגחתם ואיוב היה נוטה אל זה הדעת באמרו מה אנוש כי תגדלנו וכי תשית אליו לבך (איוב ז') ולזה היה מיתח הנהגת העולם השפל אל הגלגלים ועל כיוצא בזה אמר דוד אשר יומרוך למזמה (תהלים קל"ט) כלומר הם מרוממים ומנשאים אותך והרוממות והעלוי שמיחסים אליך הוא למזמה ולאמר שאינך משגיח בפרטים ויחשבו שהיותו יתברך משגיח בפרטים יהיה החסרון בחקו לפי שזה יביא אל שיתרצה פעם ויתקצף פעם ואל כיוצא בזה מן הדברים שהם שנוי בחקנו ויחייבו חסרון בחקו יתברך שישתנה מן הרצון אל הקצף (ספר העיקרים, מאמר שלישי פרק יח)

6. מבנה מזמור קיג:

כותרת: (א) הללויה הללו עבדי ד' הללו את שם ד':

"המגביהי לשבת - בשמים"

(ב) יהי שם ד' מברך מעתה ועד עולם: - זמן

(ג) ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ד': - מקום

(ד) רם על כל גוים ד' - אדם

על השמים כבודו: - סיכום של היותו אדיר, גדול ומקומו בשמים.

לב המזמור ומשמעותו:

(ה) מי פד' אלהינו

המגביהי לשבת: (ו) המשפילי לראות

בשמים ובארץ:

"המשפילי לראות - בארץ"

(ז) מקימי מערך דל מאשפת קרים אביון:

(ח) להושיבני עם נדיבים עם נדיבי עמו:

(ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה:

חלק א' - הללויה-ה הללו...לעולם הללויה-ה

פרק קיג

(א) **הללויה הללו עבדי ד' הללו את שם ד' :** (ב) יהי שם ד' מברך מעתה ועד עולם : (ג) ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ד' : (ד) רם על כל גוים ד' על השמים כבודו : (ה) מי כדו' אלהינו המגביהי לשבת : (ו) המשפילי לראות בשמים ובארץ : (ז) מקימי מעפר דל מאשפת רים אביון : (ח) להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו : (ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה

הללויה :

פרק קיד

(א) בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז : (ב) היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו : (ג) הים ראה וינס הירדן וישב לאחור : (ד) ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן : (ה) מה לך הים כי תנוס הירדן תשב לאחור : (ו) ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן : (ז) מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב : (ח) ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים :

פרק קטז

(א) לא לנו ד' לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך : (ב) למה לאמרו הגוים איה נא אלהיהם : (ג) ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה : (ד) עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם : (ה) פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו : (ו) אוננים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחו : (ז) נדיהם ולא ימישון רגליהם ולא יתלכו לא יגו בגרונם : (ח) כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם : (ט) ישראל בטח בדי עזרם ומגנם הוא : (י) בית אהרן בטחו בדי עזרם ומגנם הוא : (יא) יראי ד' בטחו בדי עזרם ומגנם הוא : (יב) ד' זכרו יברך יברך את ישראל יברך את בית אהרן : (יג) יברך יראי ד' הקטנים עם הגדלים : (יד) יסף ד' עליכם עליכם ועל בניכם : (טו) ברוכים אתם לדי עשה שמים וארץ : (טז) השמים שמים לדי והארץ נתן לבני אדם : (יז) לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה : (יח) ונחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה :

פרק קטז

(א) אהבתי כי ישמע ד' את קולי תחנוני : (ב) כי הטוה אנו לי ובימי אקרא : (ג) אפפוני תבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא : (ד) ובשם ד' אקרא אנה ד' מלטה נפשי : (ה) חנון ד' וצדיק ואלהינו מרחם : (ו) שמר פתאים ד' דלתי ולי יהושיעי : (ז) שובי נפשי למנוחתי כי ד' גמל עליכי : (ח) כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי : (ט) אהחלצו לפני ד' בארצות החיים : (י) האמתתי כי אדבר אני עניתי מאד : (יא) אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב : (יב) מה אשיב לדי כל תגמולהי עלי : (יג) כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא : (יד) נדרי לדי אשלים נגדה נא לכל עמו : (טו) קר בעיני ד' המותה לחסידיו : (טז) אנה ד' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי : (יז) לך אנובח וזבח תודה ובשם ד' אקרא : (יח) נדרי לדי אשלים נגדה נא לכל עמו : (יט) בתצרות בית ד' בתוכי ורושלים הללויה :

פרק קיז

(א) **הללו את ד' כל גוים שפחוהו כל האמים :** (ב) כי גבר עלינו חסדו ונאמת ד' לעולם הללויה :

חלק ב' - הודו לדי כי טוב כי לעולם חסדו

פרק קיח

(א) **הודו לדי כי טוב כי לעולם חסדו :** (ב) לאמר נא ישראל כי לעולם חסדו : (ג) לאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו : (ד) לאמרו נא יראי ד' כי לעולם חסדו : (ה) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה : (ו) ד' לי לא אירא מה יעשה לי אדם : (ז) ד' לי בעזרי ואני אראה בשנאי : (ח) טוב לחסות בדי מבטח באדם : (ט) טוב לחסות בדי מבטח בנדיבים : (י) כל גוים סבבוני בשם ד' כי אמילם : (יא) סבבוני גם סבבוני בשם ד' כי אמילם : (יב) סבבוני כדבורים דעכו פאש קוצים בשם ד' כי אמילם : (יג) דחה דחיתני לנפל ודי עזרי : (יד) עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה : (טו) קול רנה וישועה באהלי צדיקים זמין ד' עשה חיל : (טז) זמין ד' רוממה זמין ד' עשה חיל : (יז) לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה : (יח) ישר יסרני יה ולמות לא נתנני : (יט) פתחו לי שערי צדק אבא גם אוהיה יה : (כ) זה השער לדי צדיקים יבאו בו : (כא) אוהיה כי עניתי ונתחי לי לישועה : (כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה : (כג) מאת ד' היתה זאת היא נפלאות בעינינו : (כד) זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו : (כה) אבא ד' הושיעה נא אבא ד' הצליחה נא : (כו) ברוך הבא בשם ד' ברכנוכם מבית ד' : (כז) אל ד' ויאר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח : (כח) אלי אתה ואוהיה אלהי ארוממן : (כט) הודו לדי כי טוב כי לעולם חסדו :

חלק ב' - הודו	חלק א' - הללויה-ה
הודו לדי כי טוב כי לעולם חסדו	הללו את ד' כל גוים שפחוהו כל האמים : (ב) כי גבר עלינו חסדו ונאמת ד' לעולם הללויה
לאמר נא ישראל...לאמרו נא בית אהרן...לאמרו נא יראי ד' כי לעולם חסדו :	ישראל...בית אהרן...יראי ד'...יברך את בית אהרן : (יג) יברך יראי ד' הקטנים עם הגדלים :
מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה	אפפוני תבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא : (ד) ובשם ד' אקרא
טוב לחסות בדי מבטח באדם : (ט) טוב לחסות בדי מבטח בנדיבים :	ישראל בטח בדי עזרם ומגנם הוא...
אלי אתה ואוהיה אלהי ארוממן :	רם על כל גוים ד' על השמים כבודו :
אבא ד' הושיעה נא אבא ד' הצליחה נא :	אנה ד' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי :
ישר יסרני יה ולמות לא נתנני :	כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי :
לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה	לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה